

กิเลสขึ้นมาเมื่อใด ก็จะทำให้จิตของเราเกิดอุปาทาน หรือความยึดถือว่ามีตัวเรา ที่กำลังเป็นผู้มีกิเลสขึ้นมาด้วยทันที และเมื่อจิตเกิดความยินดีในสุขเวทนาขึ้นมาเมื่อใด ความทุกข์อ่อนเร้นก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นมาด้วยทันที

เมื่อจิตของเราสัมผัสกับสิ่งต่างๆภายนอก แล้วเกิดทุกขเวทนาขึ้นมา **ซึ่งขณะที่สัมผัสนี้ ถ้าจิตของเราไม่มีสติ ไม่มีปัญญา ไม่มีสมาธิ จิตของเราก็จะกลายเป็นจิตโง่ แล้วจิตโง่ของเราก็จะปรุงแต่งให้เกิดความยินร้ายหรือไม่พอใจ ซึ่งเป็นกิเลสประเภทลบขึ้นมาด้วยทันที ตามความเคยชินของจิตใต้สำนึก** ซึ่งเมื่อจิตของเราเกิดกิเลสขึ้นมาเมื่อใด ก็จะทำให้จิตของเราเกิดอุปาทาน หรือความยึดถือว่ามีตัวเรา ที่กำลังเป็นผู้มีกิเลสขึ้นมาด้วยทันที และเมื่อจิตเกิดความยินร้ายในทุกขเวทนาขึ้นมาเมื่อใด ความทุกข์เปิดเผยก็ย่อมที่จะเกิดขึ้นมาด้วยทันที

เมื่อจิตของเราสัมผัสกับสิ่งต่างๆภายนอก แล้วเกิดทุกขเวทนาขึ้นมา **ซึ่งขณะที่สัมผัสนี้ ถ้าจิตของเราไม่มีสติ ไม่มีปัญญา ไม่มีสมาธิ จิตของเราก็จะกลายเป็นจิตโง่ แล้วจิตโง่ของเราก็จะปรุงแต่งให้เกิดความความลังเลใจ ซึ่งเป็นกิเลสประเภทกลางๆขึ้นมาด้วยทันที ตามความเคยชินของจิตใต้สำนึก** ซึ่งกิเลสประเภทกลางๆนี้ จะยังไม่ทำให้จิตของเราเกิดอุปาทานหรือความยึดถือว่ามีตัวเราที่เข้มข้นขึ้นมาได้ จึงยังไม่ทำให้จิตของเราเกิดความทุกข์ที่รุนแรงใดๆขึ้นมาได้ จะเกิดก็เพียงความรู้สึกไม่สงบ ไม่ปกติ หรือความรู้สึกรำคาญใจ หรือความรู้สึกไม่สบายใจเล็กน้อยขึ้นมาเท่านั้น (อาการของนิรวณ) หรือจะเรียกกว่านี่คือความทุกข์อ่อนๆก็ได้

ต้นเหตุของความทุกข์คืออวิชชา

เมื่อกิเลสทำให้จิตเกิดอุปาทาน แล้วอะไรทำให้กิเลสเกิดขึ้นมา? ซึ่งต้นเหตุที่ทำให้กิเลสเกิดขึ้นมานั้นพระพุทธเจ้าทรงสอนว่า ได้แก่สิ่งที่เรียกว่าอวิชชาที่มีอยู่ในจิตใต้สำนึกของเรา ซึ่งคำว่า อวิชชา แปลว่า ความรู้ผิด ซึ่งความรู้ผิดนี้ก็คือความรู้ที่ปรุงแต่งหรือ

สรุปได้ว่า ความรู้ที่จะทำให้เกิดปัญญานั้นก็คือความรู้เรื่องความเป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาของสิ่งปรุงแต่งทั้งหลาย ดังนั้นต่อไปนี้เราจะมาศึกษาถึงเรื่องอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องกันต่อไป เพื่อที่จะได้นำปัญญานี้มาปฏิบัติคู่กับสมาธิ โดยมีศีลเป็นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้ดับทุกข์กันต่อไป

พระพุทธเจ้านับถือธรรมชาติเป็นสิ่งสูงสุด

ก่อนอื่นเราต้องเข้าใจว่า ทุกศาสนาย่อมจะมีสิ่งสูงสุดเอาไว้เคารพบูชาเสมอ ซึ่งสิ่งสูงสุดก็คือสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดในโลกและในจักรวาล ซึ่งสิ่งสูงสุดนี้เองที่เป็นผู้สร้างทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นมา รักษาทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้ ควบคุมดูแลให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไป และทำลายสิ่งต่างๆไปเมื่อถึงเวลา

โดยศาสนาพราหมณ์นั้นจะมีเทพเจ้า (หรือพระเจ้า) เป็นสิ่งสูงสุด ที่ผู้นับถือทุกคนจะต้องเกรงกลัวและเคารพบูชา รวมทั้งเชื่อฟังและทั้งปฏิบัติตามคำสอนของเทพเจ้าอย่างเคร่งครัด ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามคำสอนของเทพเจ้าก็จะถูกลงโทษ เช่น ตายไปจะต้องไปเกิดเป็นสัตว์ในนรกและถูกทรมานในนรก หรือเกิดมาเป็นคนที่ลำบากยากจน เป็นต้น แต่ถ้าใครปฏิบัติตามคำสอนของเทพเจ้าอย่างเคร่งครัด ก็จะได้รับรางวัล เช่น ตายไปก็จะได้ไปเกิดเป็นเทวดาเสวยสุขอยู่บนสวรรค์ หรือเกิดมาเป็นคนที่มีแต่ความสุขสบาย เป็นต้น ซึ่งคำสอนที่เป็นหลักสำคัญของศาสนาพราหมณ์ก็คือ คำสอนเรื่องจิตหรือวิญญาณของมนุษย์และสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายเป็นอัตตา (อัตตา แปลว่า ตัวตน หรือ ตนเอง หรือ ตัวตนที่แท้จริง)

ส่วนพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าจะไม่ยอมรับว่า สิ่งสูงสุดจะเป็นเทพเจ้าหรือพระเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดๆ แต่จะยอมรับสิ่งที่ปรากฏหรือเกิดขึ้นจริง ที่เราทุกคนสามารถรับรู้หรือสัมผัสได้จริงในปัจจุบัน **ว่าเป็นสิ่งสูงสุด** ซึ่งสิ่งที่ปรากฏหรือเกิดขึ้นจริง ที่เราทุกคนสามารถรับรู้หรือสัมผัสได้จริงในปัจจุบัน นี้ก็คือธรรมชาติ ซึ่งธรรมชาติก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้นมาในโลกหรือในจักรวาล ที่เราพบเห็นเป็นของธรรมดาอันเอง ซึ่งหลักคำสอนที่สำคัญ